

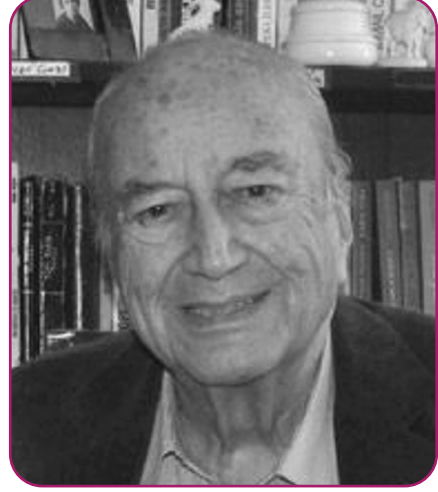
Hıfzı Topuz

Nail Tan

Romancı, gazeteci ve yazar Hıfzı Topuz, İstanbul'da tedavi gördüğü özel hastanede 26 Eylül 2023 Salı günü hayata veda etti. Merhum yazar için 28 Eylül 2023 Perşembe günü saat 11.00'de İBB Şehir Tiyatroları Harbiye Muhsin Ertuğrul Sahnesi'nde bir cenaze töreni düzenlendi. Törende taziyeleri eşi Ayşe Topuz ve oğlu Kerem Topuz kabul etti. Cenazesi, Teşvikiye Camisi'nde kılınan öğle ve cenaze namazlarının ardından Feriköy Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Tam adı Mustafa Hıfzı Topuz olan yazar, 25 Ocak 1923 tarihinde İstanbul Nişantaşı'nda dedesinin konağında doğdu. Babası iş insanı Ahmet Râmi Topuz, annesi ise Melahat Sürmeli Hanım'dır. Ailesi iki yüzyıl önce Şebinkarahisar, Nevşehir'den İstanbul'a göç etmiş olup dedesi Hasan Hilmi Paşa Osmanlı Devleti'nde vezirlik ve Hicaz Valiliği yapmıştır. Anne tarafından ise soyu Şeyh Edebalı'ya dayanmaktadır.

Şişli Terakki Çocuk Yuvası, Galatasaray Lisesi ilk, orta ve lise bölümlerinde öğrenim görüp diploma aldı (1942). İlkokul öğrenimi sırasında fabrikatör babasının Ankara'daki işi dolayısıyla üçüncü ve dördüncü sınıfları Ankara İnkılap İlkokulunda okudu. Babası iflas edince İstanbul'da anneannesinin desteğiyle öğrenimini sürdürdü. Liseden sonra bir akademik yıl Güzel Sanatlar Akademisinde yükseköğrenim gördü. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinden mezun oldu (1948). 1957 yılında lisansüstü öğrenim için Fransa'ya gitti. Önce Strasbourg'taki Uluslararası Gazetecilik Eğitim Merkezinde yüksek lisans eğitimini tamamladı (1959). Ardından Strasbourg Üniversitesi Hukuk Fakül-

tesinde "Türk Basınında Dış Haberler" konulu tezini başarıyla savunarak "Dr." ünvanını aldı (1960).

Ailesinin ekonomik sıkıntıya düşmesi dolayısıyla üniversiteyi bitirmeden *Akşam* gazetesinde çalışmaya başladı (1947). Böylece yazı hayatına da ilk adımlarını atmış oldu. Muhabirlik, yazı işleri müdürlüğü yaptı (1947-1957). Bu süreçte; Ankara'da Muhabere Astegmen olarak vatan hizmetini yerine getirdi (1950). İstanbul Gazeteciler Sendikasının kurucuları arasında yer aldı (1952). Fransa'da yüksek lisans seviyesindeki gazetecilik eğitiminin ardından UNESCO Genel Merkezinde görev alıp iletişim ve gazetecilikle ilgili projeler yönetti. "Özgür Haber Dolaşımı Şefliği"ne getirildi. Dünyanın çeşitli ülkelerinde ve Afrika Kongo'da görev yaptı (1959-1983). Paris'teki bu görevi sırasında Türkiye'den gelen şair, yazar, sanatçılarla ilgilendi. Onlarla söyleşiler yaptı, haklarında kitap, makaleler yazdı. Söyleşi ve makalelerini *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Vatan* ve *Öncü* gazetelerinde yayımladı. Yine bu yıllarda dönemin TRT Genel Müdürü İsmail Cem'in da-

veti üzerine Türkiye'ye gelerek kısa bir süre (1974-1975) radyolardan sorumlu genel müdür yardımcılığı görevini üstlendi. Görevi bitince UNESCO'ya döndü. Emekliye ayrıldığı 1983 yılına kadar Paris'te kaldı. Emekli olunca Türkiye'ye döndü. Anadolu Üniversitesi İletişim Fakültesi; İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi ve Galatasaray Üniversitesi İletişim Fakültesinde basın tarihi, radyo ve TV tarihi, siyasal iletişim ve uluslararası iletişim konularında dersler verdi. 1986 yılında İletişim Araştırmaları Derneğini (İLAD) kurdu. *İLAD* dergisini çıkardı. Yazılarını *Adam Sanat*, *Cem* ve *İLAD* dergilerinde yayımlıyordu. Tatmin olmadı, zengin arşivini değerlendirmeye karar verdi. Tanıdığı, şahsiyetler ve ailesiyle ilgili anılarını kaleme aldı. 1990'lı yıllardan itibaren bilgi ve belgelerden yola çıkarak tarihî, biyografik romanlar yazmaya yöneldi. Ününü bu alanda yaptı denilebilir.

İlk tarihî romanı *Meyyâle*'de (1998) ailesini konu edindi. Paris'te tanıdığı ünlü şahsiyet ve haklarında tarihî araştırmalar yaptığı devlet adamı ve Türk sanatçılarıyla ilgili biyografik romanları büyük ilgi gördü. 12 tarihî, 7 biyografik roman yayımladı. Anıları, edebiyat tarihimize ışık tuttu. Takma ad olarak 1965 yılında Topuzoğlu imzasını kullandığı biliniyor.

Bazı edebiyat eleştirmenleri; akademisyenler romanlarını bilgi ve belge bakımından çok zengin bulurken; roman tekniği, dil, üslup ve nesnellik açısından eleştirmişlerdir (Hasan Yürek, Hasan Sarıkaya, Gökhan Reyhanoğulları gibi). Topuz, kendini bir romancı olarak tanıtmaktan daima kaçınmış; tarihe sadık bir belgesel yazarı olmaya önem vermiş; kurgu olaylar, konuşmalar uzak durmuştur. Eserleri, çalışmaları şu ödüller verilerek değerlendirilmiştir:

1955, 1956 İstanbul Gazeteciler Sendikası Gazetecilik Armağanı

1998 TGC Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü

1998 Sertel Demokrasi Ödülü

2003 TGC Basın Özgürlüğü Ödülü

2004 Lions Kulüpleri Federasyonu Atatürk Barış Ödülü

2005 Osmangazi Üniversitesi Onursal Doktora Ünvanı

2007 *Başın Öne Eğilmesin* Romanıyla Orhan Kemal Roman Ödülü

2007 UNESCO Uluslararası İletişim Araştırmaları Birliği 50. Yıl Ödülü

2008 *Kara Çığlık* Romanıyla Afrika Barış ve Dostluk Ödülü

2009 ÇGD Onur Ödülü

2012 Balçova Belediyesi ve Yeni Kuşak Köy Enstitüleri Derneği Aydınlanma Ödülü

2013 Kongo Lubumbashi Fakültesi Fahri Doktor Ünvanı

2014 Galatasaraylılar Derneği Onur Ödülü

Başlıca eserleri tür ve ilk baskı yıllarına göre şöyle sıralanabilir:

Roman: *Meyyâle* (1998), *Taif'te Ölüm* (Mithat Paşa, 1998), *Paris'te Son Osmanlılar: Mediha Sultan ve Damat Ferit* (1999), *Hatice Sultan* (2000), *Gazi ve Fikriye* (2001), *Millî Mücadele'de Çamlıca'nın Üç Gülü* (2002), *Devrim Yılları* (T.C.'nin ilk yılları, 2004), *Tavcan* (Köy Enstitülerinin romanı, 2005), *Başın Öne Eğilmesin/Sabahattin Ali'nin Romanı* (2006), *Özgürlüğe Kurşun/Gazeteci Hasan Tahsin'in Romanı* (2007), *Kara Çığlık/Afrika'da Başkaldırı ve Aşk* (2008), *Abdülmecit: İmparatorluk Çökerken Sarayda 22 Yıl* (2009), *Hava Kurşun Gibi*

Ağır/Nâzım Hikmet'in Romanı (2011), *Elbet Sabah Olacaktır/Özgürlük Şairi Tevfik Fikret'in Romanı* (2012), *Vatanı Sattık Bir Pula/Namık Kemal'in Romanı* (2013), *Çılgın ve Özgür/Neyzen Tevfik'in Romanı* (2014), *Şanlı Kanlı Yıllar/Osmanlı'da III. Murat ve III. Mehmet Dönemi* (2017), *Nevbahar, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Aile Öyküsü* (2018), *Paris Sürgünü/Avni Arbaş, Zerrin ve Derya'nın Öyküsü* (Ö. Ciravoğlu ile, 2019).

Hikâye/Öykü: *Gizli Aşkılar/Yaşanmış Hikâyeler* (2015).

Hatıra/Anı: *Konuklar Geçiyor* (1975), *Parisli Yıllar* (1994), *Elveda Afrika, Hoşça Kal Paris* (2005), *Fikret Mualla/Anılar, Resimler, Mektuplar* (2005), *Paris'68: Bir Devrim Denemesi* (2008), *Nişantaşı Anıları* (2009), *Bana Atatürk'ü Anlattılar* (2010), *Gülümseyen Anılar/Yeni İçerikle Eski Dostlar* (2010), *Atatürk Sesleniyor* (2016), *Bir Zamanlar Nişantaşı'nda* (2017), *Anı ve Mektuplarla Melih Cevdet Anday* (2019).

Araştırma, İnceleme: *Fransa'da Gazeteciler Statüsü ve Asgari Ücret* (1954), *Information Internationale dans la Presse Turque* (1959), *Kara Afrika* (1971), *100 Soruda Türk Basın Tarihi* (1973), *Caricature et Societe'* (1974), *Televizyon, Radyo, Basın ve Afişle Seçim Çalışmaları* (1977), *Uluslararası İletişim* (1984), *Cumhuriyet'in Beş Dönemeci* (1984), *İletişimde Karikatür ve Toplum* (1985), *Lumumba* (1987), *Kara Afrika'da İletişim* (1987),

Basında Tekelleşmeler (1989), *Status, Rights and Responsibilities of Journalist* (1989), *Yarının Radyo ve Televizyon Düzeni* (1990), *Siyasal Reklamcılık: Dünyadan ve Türkiye'den Örneklerle* (1991), *Kara Afrika Sanatı* (1992), *Dünya Karikatürü* (1997), *Dünyada ve Türkiye'de Kültür Politikaları* (1998), *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi* (2003). *Paris'te Bir Türk Ressamı: Fikret Mualla'nın Yaşamı* (2014), *Yakın Dönem Türk Basın Tarihi* (R. Yaşar ve S. Öz'le, 2020).

Sözlük: *Basın Sözlüğü: Türkçeden Fransızcaya-Fransızcadan Türkçeye* (1968).

Derleme: *Hoşgörü* (Kurulla, 1995).

90. yaşı dolayısıyla Öner Ciravoğlu tarafından *Ardından Yıllar Geçti* (2013) adlı bir kitap yayımlanmıştır.

Fransızca ve İngilizce biliyordu.

İki kez evlendi. İlk eşi Nezihe İnkaya, ikinci eşi ise Ayşe Topuz'dur. İlk eşinden oğlu Kerem Topuz bulunmaktadır.

Hıfzı Topuz, tarihî ve biyografik roman alanlarında kültür araştırmacılığıyla sanatçılık arasında, kendine özgü bir yazar olarak yer alıp Türk kültürüne, edebiyat ve sanatına önemli hizmetlerde bulundu. Anılarıyla pek çok sanatçıyla ilgili bilinmeyenlere ışık tuttu. Ayrıca Türk basın ve iletişim tarihi açısından da değerli çalışmalara imzasını attı. Ruhü şad olsun!

